

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยเรื่องการจัดการหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การสรุปเป็นภาพรวมเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัยเป็นการให้เหตุผลประกอบผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะมีจำนวน 2 ข้อได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาข้อเสนอในการพัฒนาหน่วยประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากรประกอบด้วยผู้บริหาร และผู้ประเมินของหน่วยประเมินภายนอกที่ สมศ. ให้การรับรองและให้เป็นหน่วยประเมินที่ได้รับมอบหมายให้ประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่สอง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากหน่วยประเมินภายนอก 3 ขนาดคือขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 163 คน ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยประเมินภายนอก 5 คน ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ประเมินภายนอก 146 คน ตอบแบบสอบถาม และผู้เชี่ยวชาญ 12 คนเข้าร่วมการอภิปรายกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถาม และแบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการอภิปรายกลุ่มโดยวิธีวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของความคิดเห็นเพิ่มเติม

5.1 สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารหน่วยประเมินภายนอก จากการอภิปรายกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และจากการตอบแบบสอบถามของผู้ประเมินภายนอกแบ่งเป็น 2 ด้านคือ 1. ด้านสภาพของการจัดการหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ด้านปัญหาของการจัดการหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อเสนอในการพัฒนาหน่วยประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละด้าน

ประกอบด้วยการกำหนดทิศทางและแผน การประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารและการจัดการ การเงินและงบประมาณ และระบบและกลไกการประกันคุณภาพ

5.1.1 สภาพของการจัดการหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า

5.1.1.1 การกำหนดทิศทางและแผน ทุกกลุ่มโดยเฉลี่ยเห็นว่าปฏิบัติในระดับดีทุกด้าน ได้แก่ ทิศทาง นโยบายและกลยุทธ์ แผนการดำเนินการตามแผน และการประเมินแผน ผู้บริหารเห็นว่าด้านย่อยที่ปฏิบัติได้ดีคือ มีการกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ การกิจและวัตถุประสงค์ของหน่วยประเมิน และมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับการกิจและวัตถุประสงค์ของหน่วยประเมิน ส่วนด้านย่อยด้ว่งชี้ความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และมีการคำนวณร้อยละของด้ว่งชี้ความสำเร็จที่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดผู้บริหารและผู้ประเมินภายนอกเห็นสอดคล้องกันว่าปฏิบัติได้พอใช้ด้านย่อยนอกนั้นทั้งสามกลุ่มเห็นว่าปฏิบัติได้ระดับดี

5.1.1.2 การประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสามกลุ่มเห็นว่าปฏิบัติได้ดีทุกด้าน ผู้บริหารเห็นว่าด้านย่อยปฏิบัติได้ดีมากจำนวนมาก ได้แก่มีการกำหนดจรรยาบรรณของหน่วยประเมิน ของพนักงาน และของผู้ประเมินเป็นลายลักษณ์อักษร มีการจัดการผู้ประเมินที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณตามความเหมาะสม มีเอกสาร สมศ. และข้อมูลย้อนกลับของโรงเรียนเกี่ยวกับการประเมินผู้ประเมินและหน่วยประเมินเก็บไว้อย่างเป็นระบบมีแผนพัฒนาสมรรถนะผู้ประเมินมีสถานที่และครุภัณฑ์สำหรับการปฏิบัติงานมีการทำข้อเสนอขอรับการจ้างจาก สมศ. มีแผนการประเมินโรงเรียนแต่ละรอบส่ง สมศ. และ มีการประเมินโรงเรียนตามแผนที่กำหนดซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการจัดการผู้ประเมินที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณตามความเหมาะสมปฏิบัติได้ระดับพอใช้เท่านั้นผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าปฏิบัติได้ระดับพอใช้ได้แก่มีการบันทึกข้อเสนอแนะ/ข้อร้องเรียนจากผู้ปฏิบัติงานและจากโรงเรียนโดยจัดไว้เป็นระบบสามารถใช้ประโยชน์ได้และมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการปฏิบัติงาน ส่วนผู้ประเมินภายนอกเห็นว่าปฏิบัติได้ระดับพอใช้ได้แก่มีการประเมินผู้ประเมินรายบุคคล นอกนั้นทั้งสามกลุ่มเห็นว่าปฏิบัติได้ระดับดี

5.1.1.3 การบริหารและการจัดการ ทั้งสามกลุ่มเห็นว่าปฏิบัติได้โดยเฉลี่ยระดับดี แต่ด้านที่ทั้งผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าปฏิบัติได้พอใช้คือด้านผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าปฏิบัติพอใช้คือด้านผู้ถือหุ้นหรือสมาชิกของหน่วยประเมินผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านย่อยปฏิบัติพอใช้ได้แก่มีการดูแลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามสิทธิที่มีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมีการร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสร้างความมั่งคั่งทางการเงินและความยั่งยืนของกิจการ ซึ่งตรงข้ามกับผู้บริหารที่เห็นว่าปฏิบัติระดับดีมาก ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านย่อยปฏิบัติพอใช้อีกได้แก่มีระเบียบปฏิบัติในการได้มาซึ่งผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านย่อยปฏิบัติพอใช้อีกได้แก่คณะกรรมการเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าปฏิบัติได้ระดับน้อยได้แก่คณะกรรมการ

มีการกำกับดูแลกิจการเพื่อประโยชน์สูงสุดของหน่วยประเมินและคณะกรรมการมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ถือหุ้น ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าปฏิบัติระดับดีมากซึ่งสอดคล้องกับผู้บริหารได้แก่วิธีระบบการบริหารจัดการกับผู้ที่มีการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามข้อตกลงและมีรายละเอียดของงานแต่ละหน้าที่และคุณลักษณะหลักของบุคคลในแต่ละหน้าที่ ผู้บริหารเห็นว่าปฏิบัติระดับดีมากอีกได้แก่ มีแผนพัฒนาสมรรถนะบุคลากร มีการพัฒนาความสามารถของบุคลากรตามแผนมีสถานที่และครุภัณฑ์สำหรับการบริหารและการจัดการมีระบบฐานข้อมูลด้านการบริหารและการจัดการมีโครงสร้างการบริหารจัดการหน่วยประเมินเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนและมีประสิทธิภาพและมีเว็บไซต์ที่มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน นอกนั้นทุกกลุ่มเห็นว่าปฏิบัติระดับดี

5.1.1.4 'การเงินและงบประมาณผู้บริหารและผู้ประเมินภายนอกเห็นสอดคล้องกันว่าด้านนี้และทุกด้านย่อยปฏิบัติในระดับดีซึ่งตรงข้ามกับผู้เชี่ยวชาญที่เห็นว่าด้านนี้และทุกด้านย่อยปฏิบัติในระดับพอใช้ ยกเว้นด้านย่อยมีการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณปฏิบัติระดับน้อย แต่ยังไม่มีหน่วยประเมินใดปฏิบัติได้ระดับดีมากในเรื่องมีการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณและมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณ

5.1.1.5 ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ ทุกกลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่าด้านนี้และทุกด้านย่อยปฏิบัติในระดับดี ยกเว้นผู้บริหารเห็นว่าคู่มือปฏิบัติในการประกันคุณภาพการประเมินภายในหน่วยประเมินปฏิบัติได้ระดับพอใช้ แต่ยังไม่มีหน่วยประเมินปฏิบัติระดับดีในเรื่องมีการประเมินและพัฒนาความสามารถของบุคลากรที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพภายใน

5.1.2 ปัญหาของการจัดการหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งเป็น 5 ด้านดังนี้

5.1.2.1 การกำหนดทิศทางและแผน ทั้งผู้บริหารและผู้ประเมินภายนอกเห็นว่าปฏิบัติระดับพอใช้ 2 ด้านย่อย คือ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดมีการคำนวณร้อยละของตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด หน่วยประเมินไม่เป็นอิสระเพราะขึ้นอยู่กับการจัดจ้างของ สมศ. เพียงหน่วยงานเดียว ถ้าไม่ได้รับการจัดจ้างตามแผนที่หน่วยประเมินกำหนดไว้ก็ไม่มีงบประมาณมาใช้ในการดำเนินงานตามแผน

5.1.2.2 การประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านย่อยที่ปฏิบัติในระดับพอใช้ได้แก่มีการจัดการผู้ประเมินที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณตามความเหมาะสมมีการบันทึกข้อเสนอแนะ/ข้อร้องเรียนจากผู้ปฏิบัติงานและจากโรงเรียนโดยจัดไว้เป็นระบบสามารถใช้ประโยชน์ได้ มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการปฏิบัติงานผู้ประเมินภายนอกเห็นว่าปฏิบัติพอใช้คือมีการประเมินผู้ประเมินรายบุคคล

ทิศทางและแผนไม่แน่นอนเพราะการได้งานจากโครงการจัดจ้างของสมศ.ไม่แน่นอน การกำหนดทิศทางไม่เป็นอิสระขึ้นอยู่กับสมศ.เป็นผู้กำหนดซึ่งหน่วยประเมินวางแผนพัฒนาคุณภาพได้ยาก การประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาบางแห่งไม่ส่งงานประกันคุณภาพภายในให้ศึกษาล่วงหน้าผู้ประเมินจึงวางแผนก่อนออกทำการประเมินไม่ได้ สถานศึกษาบางแห่งไม่ได้ทำประกันคุณภาพภายในของตนเองอย่างแท้จริง การประเมินภายนอกตามสภาพจริงจึงไม่ใช่เป็นการยืนยันข้อมูลจาก การประเมินตนเอง (SAR) กระทรวงศึกษาธิการควรกำกับดูแลให้ การประเมินตนเอง (SAR) มีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ผู้ประเมินบางกลุ่มส่งงานไม่ทันกำหนด ทำให้หน่วยประเมินถูกปรับเงิน และถูกตัดคะแนนตามสัญญาที่ทำกับ สมศ. ผู้ประเมินบางคนไม่มีความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำงานภายใต้เวลาที่จำกัดทำให้ส่งงานล่าช้า การสอบต่ออายุ บัตรยากสอบผ่านจำนวนน้อย การบริหารจัดการ มีปัญหาเนื่องจากรายได้ไม่แน่นอน ขาดเงินทุนงบประมาณการสนับสนุนการพัฒนาผู้ประเมินจึงไม่ต่อเนื่อง รายได้จากการประเมินงวดที่ 2 ล่าช้า การประกันคุณภาพหน่วยประเมิน มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ที่กำหนดโดย สมศ.ไม่สอดคล้องกับการบริหารงานของหน่วยประเมิน

5.1.2.3 หน่วยประเมินภายนอกวางแผนการพัฒนาได้ยาก ขาดเงินงบประมาณสนับสนุน การทำแผนประมุลจัดจ้างล่วงหน้าเป็นเวลานาน ผู้ประเมินที่มีอายุมากบางท่านป่วยกระทันหันไม่สามารถทำการประเมินได้

5.1.2.4 ผู้ประเมินบางกลุ่มที่ประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งงานล่าช้าทำให้ผู้ประเมิน อภิमानภายใน ผู้ประเมินอภิमानภายนอก ต้องพลอยส่งงานล่าช้าไปด้วย เมื่อหน่วยประเมินส่งงานไม่ทันตามสัญญา ต้องถูกตัดเงินและถูกตัดคะแนน

ปัญหาของการจัดการผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้ประเมินบางคนไม่ชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้มีปัญหาการทำรายงาน สถานศึกษาบางแห่งส่งรายงานประเมินตนเองล่าช้า หรือบางแห่งไม่ส่งเลย ทำให้ผู้ประเมินไม่สามารถวางแผนล่วงหน้าในการเก็บข้อมูล สถานศึกษาบางแห่งไม่ได้ทำรายงานประเมินตนเองไป ขอลอกเลียนจากสถานศึกษาอื่น การประเมินภายนอกตามสภาพจริงจึงไม่ใช่เป็นการยืนยันรายงาน ประเมินตนเอง (SAR) ผู้ประเมินภายนอกต้องไปเก็บข้อมูลใหม่เกือบทั้งหมด ทำให้การส่งงานล่าช้า ไม่ทันเวลาตามสัญญากับ สมศ.

ปัญหาของการจัดการแผนการดำเนินงาน

แผนของหน่วยประเมินสามารถปฏิบัติได้ค่าเฉลี่ยต่ำเพราะขึ้นอยู่กับนโยบายของสมศ. งานที่ได้รับจาก สมศ. ไม่แน่นอนและไม่ต่อเนื่อง ทำให้การวางแผนกำหนดทิศทางลำบาก แผนการดำเนินงานขาดงบประมาณสนับสนุน เพราะหน่วยประเมินมีรายได้ทางเดียวจากการประเมิน การศึกษา ตามวัตถุประสงค์ข้อเดียวของ สมศ. คือ ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2.1 การกำหนดทิศทางและแผน ต้องศึกษาความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียหลักอย่างละเอียด โดยเฉพาะกฎเกณฑ์และคำสั่งของ สมศ. กำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดการประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระบบการสรรหาและคัดเลือกผู้ประเมิน มีการประเมินผู้ประเมินรายบุคคล

5.2.2 การบริหารและการจัดการ ประเมินและพัฒนาทักษะความสามารถของผู้บริหาร ทำระเบียบปฏิบัติในการรับสมัครและคัดเลือกบุคลากร

5.2.3 การเงินและงบประมาณ มีระบบบัญชีและการตรวจสอบภายใน มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการการเงินและงบประมาณ มีการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณ นำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณ

5.2.4 ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ มีบุคลากรและคณะกรรมการรับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในหน่วยประเมิน จัดสรรงบประมาณของหน่วยประเมินเพื่อสนับสนุนการประกันคุณภาพภายใน มีระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของหน่วยประเมินภายนอก

สรุปข้อเสนอแนะ สมศ.ควรเปิดโอกาสให้หน่วยประเมินมีส่วนร่วมมากขึ้นผู้ประเมินควรถูกพัฒนาให้เป็นมืออาชีพหน่วยประเมินต้องมีนโยบายและมาตรการที่ชัดเจน มีระบบสรรหาและคัดเลือกผู้ประเมิน มีการจัดการผู้ประเมินที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณตามความเหมาะสมชมเชยผู้ถือหุ้นส่วนน้อยที่ถูกละเมิดสิทธิ มีการจัดสรรงบประมาณตามแผนดำเนินการของหน่วยประเมินมีการประเมินผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการประกันคุณภาพภายใน

5.3 อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาจากการวิจัยนี้ส่วนใหญ่ตรงกับ สมศ. หน้าที่ของหน่วยประเมินภายนอกประกอบด้วย การประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยยึดหลักเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส และประเมินตามหลักฐาน/ข้อมูลตามสภาพจริง มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ และประสานงานกับสถานศึกษาในลักษณะกัลยาณมิตร/มากกว่ากำกับควบคุม การอภิปรายผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้

5.3.1 สภาพของการจัดการหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือกลุ่มผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ประเมินภายนอกของหน่วยประเมินภายนอกเห็นสอดคล้องกันว่าการปฏิบัติในระดับดี เนื่องจากหน่วยประเมินที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหน่วยประเมินที่มีคุณภาพและได้รับการพิจารณาจัดจ้างจาก สมศ. มีเพียงหน่วยประเมินเดียวที่ไม่ได้รับการพิจารณาจัดจ้างในปีการศึกษา 2553 แบ่งเป็น 5 ด้านดังนี้

5.3.1.1 การกำหนดทิศทาง แผน การดำเนินการและการประเมินของหน่วยประเมินกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่าทั้ง 3 ด้านย่อยได้แก่ทิศทาง นโยบายและกลยุทธ์ แผน การดำเนินการตามแผน และการประเมินมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีและในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี เนื่องจากผู้ประเมินภายนอกไม่ได้ปฏิบัติงานทุกวันเป็นประจำที่หน่วยประเมิน หน่วยประเมินจึงต้องกำหนดทิศทางของหน่วยที่ชัดเจนให้ผู้ประเมินภายนอก และบุคลากรเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ (ทองอยู่ แก้วไพฑูริย์และคณะ 2548)

5.3.1.2 การประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่าทั้ง 3 ด้านย่อยได้แก่ทรัพยากรบุคคล ปัจจัยเกื้อหนุน และกระบวนการปฏิบัติงานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีและในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดี เนื่องจากการประเมินสถานศึกษาเป็นงานหลักของหน่วยประเมิน หน่วยประเมินที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการพิจารณาจัดจ้างจาก สมศ. ซึ่งต้องได้รับการประเมินและได้รับคะแนนสูงสุด

5.3.1.3 การบริหารและจัดการ มี 5 ด้านย่อยได้แก่ผู้ถือหุ้นหรือสมาชิกของหน่วยประเมิน ผู้บริหาร บุคลากรสนับสนุนการบริหารและจัดการ ปัจจัยเกื้อหนุน และกระบวนการบริหารและจัดการ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับดี 3 ด้านย่อยได้แก่บุคลากรสนับสนุนการบริหารและจัดการ ปัจจัยเกื้อหนุน และกระบวนการบริหารและจัดการแต่เห็นไม่สอดคล้องกัน 2 ด้านย่อยได้แก่ผู้ถือหุ้นหรือสมาชิกของหน่วยประเมิน และผู้บริหารซึ่งผู้ประเมินภายนอกเห็นว่าปฏิบัติดี กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าปฏิบัติพอใช้ กลุ่มผู้บริหารเห็นว่าปฏิบัติเกี่ยวกับผู้ถือหุ้นหรือสมาชิกของหน่วยประเมินอยู่ระดับดีแต่ปฏิบัติเกี่ยวกับผู้บริหารยังอยู่ระดับ

พอใช้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมาจากห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัดซึ่งมีข้อบังคับต่างกัน จึงมีความคิดเห็นต่างกัน

5.3.1.4 การเงินและงบประมาณ มี 1 ด้านย่อยคือมีการจัดสรรงบประมาณตามแผนดำเนินการของหน่วยประเมิน กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มผู้ประเมินภายนอกเห็นสอดคล้องกันว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับดี ส่วนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าปฏิบัติระดับพอใช้ เนื่องจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เป็นผู้ประเมินอภิมานภายในจึงคาดหวังที่จะให้มีการพัฒนาหน่วยประเมินตามแผน

5.3.1.5 ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่าทั้ง 3 ด้านย่อยได้แก่ทรัพยากรบุคคลด้านการประกันคุณภาพ ปัจจัยเกื้อหนุน และกระบวนการประกันคุณภาพมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีและในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีเนื่องจากหน่วยประเมินได้รับการประเมินมาตรฐานจาก สมศ.

5.3.2 ปัญหาของการจัดการหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า

5.3.2.1 การกำหนดทิศทาง แผน การดำเนินการและการประเมินของหน่วยประเมิน ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่าหน่วยประเมินปฏิบัติได้ระดับดีแต่ผู้บริหารเห็นว่ายังมีปัญหาเรื่องความไม่มีอิสระในการกำหนดทิศทางและแผนของหน่วย การดำเนินงานตามแผนทำได้ยากถ้าไม่ได้รับการจัดจ้างทำให้ตัวบ่งชี้ความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดและมีการคำนวณร้อยละของตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดปฏิบัติได้ระดับพอใช้เท่านั้น เนื่องจากการได้รับงานจาก สมศ. ไม่สม่ำเสมอและไม่สอดคล้องกับแผนของหน่วยประเมิน

5.3.2.2 การประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่าหน่วยประเมินปฏิบัติได้ระดับดีแต่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าผู้จัดการผู้ประเมินที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณตามความเหมาะสมปฏิบัติได้ระดับพอใช้และกลุ่มผู้ประเมินภายนอกเห็นว่า การประเมินผู้ประเมินรายบุคคลปฏิบัติได้ระดับพอใช้ เนื่องจากผู้ประเมินภายนอกส่วนใหญ่เป็นข้าราชการเกษียณและหรือทำงานอิสระ และอยู่ไกลหน่วยประเมินทำให้มีปัญหาดังกล่าว

5.3.2.3 การบริหารและจัดการกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่าหน่วยประเมินปฏิบัติได้ระดับดี แต่เห็นไม่สอดคล้องกันในด้านย่อยและเป็นปัญหาคือ การแต่งตั้งและถอดถอนคณะกรรมการโดยผู้ถือหุ้นผู้ถือหุ้นหรือสมาชิกของหน่วยประเมิน การตัดสินใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของบริษัทโดยผู้ถือหุ้น การชดเชยผู้ถือหุ้นส่วนน้อยที่ถูกละเมิดสิทธิ การดูแลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามสิทธิที่มีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสร้างความมั่งคั่งทางการเงินและความยั่งยืนของกิจการ คณะกรรมการมีการกำกับดูแลกิจการเพื่อประโยชน์สูงสุดของหน่วยประเมิน คณะกรรมการมีความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้ถือ

หุ่นคณะกรรมการเป็นอิสระจากฝ่ายจัดการ ระเบียบปฏิบัติในการได้มาซึ่งผู้บริหาร และบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหาร เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งผู้ถือหุ้นจำนวนน้อย มีเพียง 2 หน่วยประเมินที่เป็นบริษัทจำกัดซึ่งมีผู้ถือหุ้นจำนวนมากการดำเนินการเกี่ยวกับผู้ถือหุ้นจึงเป็นงานใหญ่ที่ไม่สัมพันธ์กับการได้งาน

5.3.2.4 การเงินและงบประมาณ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นต่างจากกลุ่มอื่นว่าทุกด้านย่อยปฏิบัติได้ระดับพอใช้ได้แก่ มีการจัดสรรงบประมาณตามแผนดำเนินการของหน่วยประเมิน มีการจัดสรรทรัพยากรให้แต่ละโครงการ/กิจกรรมโดยคำนึงถึงการลงทุนและผลตอบแทน มีระบบบัญชีและการตรวจสอบภายในมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการการเงินและงบประมาณและมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณและเห็นว่าการปฏิบัติได้ระดับน้อยคือการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณ เนื่องจากหน่วยประเมินส่วนใหญ่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งเจ้าของดำเนินการเอง

5.3.2.5 ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มเห็นสอดคล้องกันว่าหน่วยประเมินปฏิบัติได้ระดับดีแต่กลุ่มผู้บริหารเห็นว่า มีคู่มือปฏิบัติในการประกันคุณภาพการประเมินภายในหน่วยประเมินปฏิบัติได้ระดับพอใช้เท่านั้น สอดคล้องกับความเป็นองค์กรที่ต้องมีคู่มือในการสื่อสารกับบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

5.3.3 ข้อเสนอในการพัฒนาหน่วยประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปดังนี้

5.3.3.1 การกำหนดทิศทาง แผน การดำเนินการและการประเมิน สมศ.ควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจนและไม่เปลี่ยนแปลงบ่อยเพื่อหน่วยประเมินจะได้จัดกระทำ/พัฒนาตัวบ่งชี้ของแผนให้สมบูรณ์ ตัวบ่งชี้ของแผนเป็นเครื่องมือในการบริหารหน่วยประเมิน

5.3.3.2 การประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาผู้ประเมินภายนอกอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอและมีบทลงโทษและรางวัล สอดคล้องกับการบริหารบุคลากรต้องมีการเสริมแรงและการลงโทษ

5.3.3.3 การบริหาร และจัดการ สมศ. ควรจัดระบบการจัดสรรงานให้ต่อเนื่องตลอดทั้งปี เนื่องจากหน่วยประเมินมีวัตถุประสงค์เดียวจึงทำให้ไม่สามารถรับงานอื่นได้ต้องรับจากสมศ. เท่านั้น

5.3.3.4 การเงินและงบประมาณ หน่วยประเมินควรได้รับงานสม่ำเสมอเพื่อให้มีงบประมาณเพียงพอในการจัดระบบทางการเงินและงบประมาณเช่นเดียวกับข้อ 5.5.3.3

5.3.3.5 ระบบและกลไกการประกันคุณภาพ สมศ. ควรให้หน่วยประเมินมีส่วนร่วมร่วมกันกำหนดระบบและกลไกการประกันคุณภาพ เช่นการปรับปรุงมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ในการประเมินหน่วยประเมิน หน่วยประเมินภายนอกเป็นองค์กรเอกชนไม่ใช่หน่วยงานราชการมาตรฐานและตัวบ่งชี้ต้องแตกต่างจากหน่วยงานของรัฐหรือ สมศ.

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

5.4.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยประเมินภายนอก กำหนดนโยบาย แผนดำเนินการ และประเมินแผนการพัฒนาคุณภาพของการจัดการหน่วยประเมิน โดยประยุกต์จากผลการวิจัยนี้

5.4.1.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในการสนับสนุน ส่งเสริม และช่วยเหลือผู้ประเมินภายนอกและหน่วยประเมินภายนอก ตลอดจนเป็นแนวทางในการปรับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับหน่วยประเมินภายนอกมากขึ้น

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

5.4.2.1 ควรจะมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการจัดการของหน่วยประเมินภายนอกโดยเพิ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักเช่น สำนักงานรับรองมาตรฐาน อกปราชญ์กลุ่ม และตอบแบบสอบถาม

5.4.2.2 ควรศึกษาด้านของการจัดการหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีผลต่อการได้รับการพิจารณาจัดจ้างจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) สมศ. ควรแจ้งนโยบายทิศทางการดำเนินงานให้หน่วยประเมินเพื่อให้หน่วยประเมินกำหนดทิศทางให้เหมาะสม

5.4.2.3 สมศ./หน่วยประเมินควรพัฒนาผู้ประเมินอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง สมศ. ควรจัดระบบจัดสรรงานให้ต่อเนื่องตลอดทั้งปี ควรมีระยะเวลาจ่ายเงินที่แน่นอนและเร็วกว่านี้ ควรให้หน่วยประเมินมีส่วนร่วมในการปรับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ในการประเมินหน่วยประเมิน